

Al. V. Matei, I. Stanciu, *Vestigii de epocă romană (sec. II-IV p. Chr.) în spațiul nord-vestic al României*, ed. Porolissum, Zalău-Cluj-Napoca, 2000, 131 p., 44 fig., 357 pl., 19 anexe.

Inceput mai întâi cu un catalog al descoperirilor de epocă romană, proiectul de a cuprinde într-o sinteză arheologia epocii romane din spațiul de nord – vest al României al celor doi autori prinde contur cu acest prim volum, în care vestigiile de epocă romană sunt grupate în mod riguros cu un aparat tehnic amănunțit; pentru categoria majoritară a materialului arheologic publicat, ceramica, și cu trimiteri și încadrări precise la instrumentarul deja existent pentru celelalte categorii de piese: fibule, arme, obiecte de podoabă, de toaletă sau de îmbrăcăminte, monede, unelte etc. Sunt abordate, deasemenea, și obiectivele arheologice de la simple semnalări de piese la cercetări sistematice de amploare mai mică sau mai mare și decalarea lor pe așezări, necropole, descoperiri izolate.

Interesantă este și statistica oferită cuprinzând un total de 153 de localități, cu 296 de locuri de descoperire din care 62% sunt așezări, majoritatea descoperite întâmplător 133, 73%, doar 23% fiind cercetate prin sondaje și abia 4% prin cercetări de durată. Doar 18 descoperiri, 6% reprezintă necropole. Numărul descoperirilor întâmplătoare se ridică la 92, adică 32% în majoritate monede. Concluzia analizei cantitative este imediat trasă de cei doi cercetători care remarcând numărul mic al obiectivelor cercetate sistematic pe durată mai lungă, pledează pe bună dreptate pentru investigații mai eficiente a siturilor și cercetării de teren mai ample a unor microzone. Cred că situația prezentată, evidentă, oricum, la o aprofundare a cunoștințelor despre *barbaricum* din zona apropiată *limes*-ului de nord – vest al Daciei romane, este binevenită pentru stadiul actual al cercetărilor, iar scurta concluzie din *Introducerea* volumului poate fi însușită și pentru zona de vest, dar și pentru o orientare a cercetărilor viitoare.

În capitolul al doilea: *Precizări tehnice. Technische Angaben*, p. 15–26, autorii precizează modalitatea de prezentare a catalogului, în ordinea alfabetică a localităților, după caz, cu precizarea topografică a locului exact de descoperire, tipul de obiectiv: așezare, așezare și centru pentru producția ceramicii, construcție romană, descoperire funerară, tezaur monetar, descoperire izolată, cercetările efectuate sau modalitatea descoperirii, descrierea descoperirilor, locul de păstrare, și bibliografia. Repertoriul este excelent realizat, fiind extrem de util pentru cei care studiază epoca romană în spațiul de la vest de Dacia romană.

Un loc important îl ocupă descrierea ceramicii cu un aparat tehnic foarte amănunțit, dar succint, luând în considerare nu o tipologie, ci o clasificare din punctul de vedere a particularităților tehnologice, care după opinia autorilor ar putea oferi posibilitatea unor încadrări cronologice mai precise, a determinării diferitelor centre de producție și a ariei de răspândire a produselor lor. Cele două categorii ale ceramicii, cea la roată și cea lucrată cu mâna, sunt analizate după aspectul pastei, fiind delimitate mai multe subcategorii: pasta fină, semifină și zgrunțuroasă, apoi după compoziția pastei: nisip fin, nisip cu pietricele, cioburi pisate, granule de calcar, micașist, cochilii pisate dar și potrivit rezistenței pastei în urma arderii: pastă compactă, rezistentă, pâna la cea fărâmicioasă, cu rezistență slabă. Un loc important este rezervat angobei, culorii și arderii secundare, precum și ornamentului.

Instrument de studiu extrem de util și model de descriere și clasificare a materialului, volumul celor doi cunoscuți cercetători ai antichităților romane marchează o nouă etapă în studiul acestora, atât ca metodă a cercetării, cât și ca analiză a materialului, fiind de așteptat ca volumul al doilea, cel care va cuprinde probabil încadrarea culturală și cronologică detaliată să aducă schimbări semnificative privind imaginea și evoluția zonei nord – vestice a României, așa cum lasă să se înțeleagă chiar autorii.

Sorin BULZAN